

750 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot naturalisatie van *Maria Antonia Andenberg* en 19 anderen.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's-Gravenhage, 8 Maart 1948.

WILHELMINA.

750 2

ONTWERP VAN WET

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat er aanleiding is tot naturalisatie van *Maria Antonia Andenberg* en 19 anderen, die aan Ons een verzoek daartoe hebben gedaan, met overlegging — wat betreft de in artikel 2 genoemden voor zoveel doenlijk — van de bewijsstukken, bedoeld in artikel 3 van de wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* No. 268) op het Nederlandschap en het ingezetenschap, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 December 1938 (*Staatsblad* No. 204);

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan:

- 1°. *Maria Antonia Andenberg*, geboren te *Hardt*, thans *München-Gladbach* (*Duitsland*) 9 Mei 1898, huishoudster, wonende te *Zenderen*, gemeente *Borne*, provincie *Overijssel*;
- 2°. *Friedrich Wilhelm Brudkuhl*, geboren te *Soerabaja* (*Nederlandsch-Indië*) 27 Juli 1909, opzichter bij de Marine Luchtvaartdienst, wonende te *Soerabaja* (*Nederlandsch-Indië*);
- 3°. *Ellis Duell*, geboren te *Dortmund* (*Duitsland*) 23 Juni 1901, musicus, wonende te *Batavia* (*Nederlandsch-Indië*);
- 4°. *Salo Hans Eiser*, geboren te *Stolberg* (*Duitsland*) 19 November 1909, bedrijfsleider, wonende te *Maartensdijk*, provincie *Utrecht*;
- 5°. *Marianne Grewe*, geboren te *Mülheim aan de Ruhr* (*Duitsland*) 23 Juli 1911, dienstbode, wonende te *Maastricht*, provincie *Limburg*;
- 6°. *Maria Ottilie Charlotte Kraft*, geboren te *Paderborn* (*Duitsland*) 6 Februari 1877, zonder beroep, weduwe van *Johann Heinrich Herkenhoff* genaamd *Konersmann*, wonende te *Bloemendaal*, provincie *Noordholland*;
- 7°. *Jenö Leichtman*, geboren te *Nagyvárad* (*Hongarije*) 18 Mei 1889, arts, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*;
- 8°. *Johann Nase*, geboren te *Nieder-Thomasdorf* (*Tsjecho-Slowakije*) 26 Juli 1893, garagehouder, wonende te *Hengelo*, provincie *Overijssel*;
- 9°. *Alfred Raphaelowiz*, geboren te *Amsterdam* (*Noordholland*) 11 Januari 1901, kleermaker, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*;
- 10°. *Karl Alfred Reinberger*, geboren te *Rosenberg* (*Duitsland*) 21 Februari 1881, zonder beroep, wonende te *Leeuwarden*, provincie *Friesland*;
- 11°. *Benedek Elemér Vidos*, geboren te *Boedapest* (*Hongarije*) 7 Februari 1902, hoogleraar, wonende te *Nijmegen*, provincie *Gelderland*;
- 12°. *Anna Catharina Wiggers*, geboren te *Warendorf* (*Duitsland*) 28 Juli 1888, kloosterzuster-hoofdonderwijzeres, wonende te *Zuilen*, provincie *Utrecht*.

Artikel 2

Met afwijking van het bepaalde bij artikel 3, tweede en vierde lid, aanhef en onder 3°, der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* No. 268) op het Nederlandschap en het ingezetenschap, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 December 1938 (*Staatsblad* No. 204), wordt bij deze de hoedanigheid van Nederlander verleend aan:

- 1°. *Henderikus Bernardus Heller*, geboren te *Emmen* (*Drenthe*) 12 Juni 1907, meubelmaker, wonende te *Ter Apel*, gemeente *Vlagtwedde*, provincie *Groningen*;
- 2°. *Heero Leefoge*, geboren te *Rotterdam* (*Zuidholland*) 11 Mei 1906, walkapitein, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*;
- 3°. *Paul Heinrich Müller*, geboren te *Bielefeld* (*Duitsland*) 13 October 1876, zonder beroep, wonende te *Maastricht*, provincie *Limburg*;
- 4°. *Johann Franz Antonn Maria van Nispen*, geboren te *Amsterdam* (*Noordholland*) 17 Augustus 1915, kantoorbediende, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*;
- 5°. *Jakob Eduard Rzakiewicz*, geboren te *Essen* (*Duitsland*) 28 Augustus 1911, ingedeeld bij een bewakings-detachement, wonende te *Hoensbroek*, provincie *Limburg*;
- 6°. *Caspar Johan Anton Schmidt*, geboren te *Leiden* (*Zuidholland*) 9 October 1899, winkelier, wonende te *Sassenheim*, provincie *Zuidholland*;
- 7°. *Adriaan Vanca*, geboren te *Rotterdam* (*Zuidholland*) 27 December 1917, chauffeur, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*;
- 8°. *Leonard Verhülsdonk*, geboren te *Ottersum* (*Limburg*) 5 December 1910, timmerman-aannemer, wonende te *Ottersum*, provincie *Limburg*.

Artikel 3

Deze wet treedt in werking met ingang van de dag na die van haar afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

750 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Onder verwijzing voor het overige naar de ingewonnen ambtsberichten¹⁾ ten aanzien van de verzoeken om naturalisatie van *Maria Antonia Andenberg* en 19 anderen, moge de ondergetekende het volgende aantekenen.

De uit *Hardt* (*Duitsland*) afkomstige verzoekster, genoemd in artikel 1, onder 1°, is sedert 1920 zonder onderbreking in Nederland woonachtig. Zij is ingeburgerd en niet voornemens zich in de toekomst elders te vestigen. Requestrante is als huishoudster werkzaam.

De in artikel 1, onder 2°, genoemde verzoeker is Nederlands onderdaan. Hij is te *Soerabaja* geboren en heeft zijn gehele leven in *Nederlandsch-Indië* gewoond. Hij is met een Nederlandse vrouw gehuwd en gevoelt zich Nederlander. Requestrant is als opzichter werkzaam bij de Marine-Luchtvaartdienst te *Soerabaja*.

De verzoeker, genoemd in artikel 1, onder 3°, is te *Dortmund* geboren uit van oorsprong Engelse ouders. Requestrant kwam in 1930 naar *Nederlandsch-Indië* en heeft aldaar sedertdien zonder onderbreking gewoond. Zijn zoon is te *Batavia* geboren en krijgt een Nederlandse opvoeding. Verzoeker werd door de Japanners geïnterneerd en heeft in de kampen lief en leed met de Nederlanders

¹⁾ Zijn met de overige bij deze Memorie van Toelichting overgelegde stukken nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden.

gedeeld. Hij is als musicus werkzaam bij de Nederlandsch-Indische Omroep Maatschappij en kan op voldoende wijze in het onderhoud van zich en zijn gezin voorzien.

De in artikel 1, onder 4°., genoemde verzoeker is te Stolberg in Duitsland geboren. In 1933 vestigde hij zich in Nederland en sedertdien heeft hij zonder onderbreking hier te lande gewoond. Hij is met een Nederlandse vrouw gehuwd en gevoelt zich Nederlander. Als bedrijfsleider bij een meubelfabriek voorziet hij in het onderhoud van zich en zijn echtgenote.

De verzoekster, genoemd in artikel 1, onder 5°., is van Duitse herkomst. Zij vestigde zich in 1928 in Nederland en heeft, afgezien van een korte onderbreking in 1931, sedertdien steeds hier te lande gewoond. Zij gevoelt zich hier thuis. Als dienstbode heeft zij een broodwinning.

De in artikel 1, onder 6°., genoemde verzoekster is van Duitse herkomst. Geboren te Paderborn in Duitsland, vestigde zij zich in 1901 in Nederland, waar zij sedertdien steeds heeft gewoond. Requestrante is ingeburgerd en gevoelt zich Nederlandse. Een zoon van verzoekster is bereids genaturaliseerd. Zij heeft geen eigen inkomsten, doch wordt door haar kinderen onderhouden.

De verzoeker, genoemd in artikel 1, onder 7°., is van Hongaarse herkomst. Ter voltooiing van zijn medische studie kwam hij in 1923 naar Nederland. Hij studeerde aan de Rijksuniversiteit te Groningen en deed in 1926 met goed gevolg artsexamen. Na beëindiging van zijn studie besloot verzoeker hier te lande te blijven. Hij liet zijn nog in Hongarije verblijvende echtgenote en minderjarige kinderen overkomen en vestigde zich in 1927 als arts te Rotterdam. Sedertdien heeft hij onafgebroken hier te lande gewoond. Gedurende de Duitse bezetting was hij enige tijd geïnterneerd. Na de bevrijding hervatte hij de praktijk.

De in artikel 1, onder 8°., genoemde verzoeker is van Oostenrijkse herkomst. Geboren te Nieder-Thomasdorf (thans Tsjecho-Slowakije) kwam hij in 1920 naar Nederland. Hij vestigde zich te Hengelo waar hij sedertdien steeds heeft gewoond. Verzoeker, die zich de Nederlandse zeden en gewoonten heeft eigen gemaakt, gevoelt zich Nederlander. Zijn echtgenote is hier te lande geboren. Als garagehouder heeft requestrant een bestaan.

De in artikel 1, onder 9°., genoemde verzoeker is te Amsterdam geboren uit ouders van Pools-Russische herkomst. Requestrant heeft nimmer in het buitenland gewoond en kan geacht worden in geest en leven Nederlander te zijn. Hij is met een van oorsprong Nederlandse vrouw gehuwd. Als kleermaker voor eigen rekening voorziet hij in het onderhoud van zich en de zijnen.

De in artikel 1, onder 10°., genoemde verzoeker is van Duitse herkomst. Hij vestigde zich in 1926 te Leeuwarden en heeft sedertdien steeds in de provincie Friesland gewoond, alwaar hij als leraar verbonden was aan de avondhandelsschool te Leeuwarden en de Rijkszuivelschool te Bolsward. Sedert Maart 1946 is hij gepensionneerd. Requestrant is ingeburgerd en gevoelt zich hier thuis. Van zijn Nederlandse gezindheid heeft hij gedurende de oorlogsjaren op overtuigende wijze blijk gegeven.

De in artikel 1, onder 11°., genoemde verzoeker bezit de Hongaarse nationaliteit. In verband met zijn benoeming tot lector in de Italiaanse en Spaanse taal- en letterkunde aan de R.K. Universiteit te Nijmegen, kwam hij in 1932 naar Nederland. Nadat hij in 1941 op last van de bezettingsautoriteiten uit zijn betrekking was ontslagen, ontvluchtte verzoeker in 1942 ons land en vond in Hongarije een schuilplaats. Zijn echtgenote bleef in Nederland achter. In October 1945 keerde verzoeker naar ons land terug en hervatte zijn werkzaamheden aan de R.K. Universiteit. Met ingang van 1 September 1946 werd hij benoemd tot gewoon hoogleraar in de Romaanse taalkunde. Verzoeker is ingeburgerd.

De in artikel 1, onder 12°., genoemde verzoekster is te Warendorf in Duitsland geboren. Zij is reeds sedert 1903 in Nederland woonachtig. In het bezit van de akte van bekwaamheid als onderwijzeres is zij sedert 1909 bij het onderwijs werkzaam, thans als hoofd van een bijzondere lagere meisjesschool te Zuilen. Requestrante gevoelt zich Nederlandse.

De in artikel 2, onder 1°., genoemde verzoeker is te Emmen geboren als zoon van een vader van Duitse en een moeder van Nederlandse herkomst. Requestrant heeft nimmer in het buitenland gewoond. Tijdens de mobilisatie en oorlogsdagen in 1940 was hij in militaire dienst. Hij is met een Nederlandse vrouw gehuwd. Verzoeker gevoelt zich Nederlander. Als meubelmaker voor eigen rekening heeft hij een bestaan.

De in artikel 2, onder 2°., genoemde verzoeker is te Rotterdam geboren uit een Duitse vader en een van origine Nederlandse moeder. Requestrant heeft steeds in Rotterdam gewoond. Hij kreeg een Nederlandse opvoeding en opleiding, is met een van huis uit Nederlandse vrouw gehuwd en kan dan ook geacht worden in geest en leven Nederlander te zijn. Eerste- en herhalingsoefeningen vervulde hij in het Nederlandse leger, terwijl hij ook in 1939 en 1940 in dienst was. Als walkapitein bij een stoomsleepdienstmaatschappij voorziet hij in het onderhoud van zich en zijn gezin.

De verzoeker, genoemd in artikel 2, onder 3°., is te Bielefeld (Duitsland) geboren uit een Duitse vader en een van oorsprong Nederlandse moeder. Hij is reeds sedert 1884 zonder onderbreking in Nederland woonachtig en is met zijn Nederlandse omgeving geassimileerd. Requestrant heeft in het Nederlandse leger gediend. Hij is met een van origine Nederlandse vrouw gehuwd, terwijl de uit het huwelijk geboren kinderen de Nederlandse nationaliteit reeds bezitten. Verzoeker geniet een ouderdomsrente en wordt voor zoveel nodig door zijn kinderen ondersteund.

De in artikel 2, onder 4°., genoemde verzoeker is te Amsterdam geboren. Zijn vader was van Duitse, zijn moeder van Nederlandse herkomst. Laatstgenoemde is later met een Nederlander hertrouwd. Requestrant heeft steeds in Nederland gewoond en onderscheidt zich in niets van een geboren Nederlander. Hij heeft in het Nederlandse leger dienstplicht vervuld en was laatstelijk onder de wapenen van September 1939 tot Juni 1940. Zijn vrouw is Nederlandse van oorsprong. Als kantoorbediende kan verzoeker op voldoende wijze in het onderhoud van zich en zijn gezin voorzien.

De in artikel 2, onder 5°., genoemde verzoeker is te Essen geboren uit ouders van Poolse herkomst. Hij kwam in zijn prille jeugd herwaarts en woont thans reeds 33 jaren zonder onderbreking hier te lande. Verzoeker gevoelt zich Nederlander. Na de bevrijding van het Zuiden van ons land trad hij in militaire dienst en werd in April 1947 eervol ontslagen. Hij is thans ingedeeld bij een bewakingsdetachment te Amstelveen.

De verzoeker, genoemd in artikel 2, onder 6°., is hier te lande geboren en getogen. Zijn vader was van Duitse, zijn moeder van Nederlandse herkomst. Requestrant zelf is thans staatloos. Hij is met een van oorsprong Nederlandse vrouw gehuwd. De acht uit zijn huwelijk geboren kinderen zijn Nederlanders krachtens artikel 2, onder a, van de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap. Verzoeker heeft nimmer in het buitenland gewoond. Hij heeft in het Nederlandse leger gediend en beschouwt ons land als zijn vaderland. Hij drijft voor eigen rekening een handel in manufacturen en kan op voldoende wijze in het onderhoud van zich en zijn gezin voorzien.

De verzoeker, genoemd in artikel 2, onder 7°., is te Rotterdam geboren als zoon van een vader van Oostenrijkse en een moeder van Nederlandse herkomst. Requestrant is verzoeker zonder onderbreking hier te lande woonachtig. Hij kreeg een Nederlandse opvoeding, is met een van huis uit Nederlandse vrouw gehuwd en gevoelt zich Nederlander. Hier te lande was hij onder de wapenen van October 1936 tot Maart 1937, van Augustus 1939 tot Mei 1940 en van October 1945 tot April 1947. Als chauffeur verdient hij het brood voor zich en de zijnen.

De staatloze verzoeker, genoemd in artikel 2, onder 8°., is te Ottersum in Limburg geboren. Hij heeft er zijn gehele leven gewoond en gevoelt zich Nederlander. Militaire dienst vervulde hij in het Nederlandse leger gedurende de mobilisatie en oorlogsdagen in 1940. Verzoeker is met Nederlandse vrouw gehuwd. Als timmerman-aannemer heeft hij een bestaan.

Het wil de ondergetekende voorkomen, dat de in artikel 2 genoemde verzoekers, met het oog op de richtige nakoming hunner dienstverplichtingen voor kosteloze naturalisatie in aanmerking mogen worden gebracht.

Alle voorgedragen hebben zich tijdens de oorlogsjaren gedragen zoals van toekomstige Nederlanders mocht worden verwacht.

Ten aanzien van allen geldt, dat zij, hetzij omdat zij thans geen nationaliteit hebben, hetzij omdat zij hun nationaliteit door de voorgestelde naturalisatie zullen verliezen, niet een dubbele nationaliteit zullen hebben.

De Minister van Justitie,

J. H. VAN MAARSEVEEN.